

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 03/24/2011
Spisová značka: 30 Cdo 2594/2009
ECLI: ECLI:CZ:NS:2011:30.CDO.2594.2009.1
Typ rozhodnutí: USNESENÍ
Heslo: Ochrana osobnosti
Dotčené předpisy: § 47 předpisu č. 97/1963Sb.
Kategorie rozhodnutí: D

30 Cdo 2594/2009

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Pavla Pavlíka a soudců JUDr. Pavla Vrchy a JUDr. Lubomíra Ptáčka, Ph.D., v právní věci žalobce **V. P.**, zastoupeného Mgr. Danielou Příbylovou, advokátkou se sídlem v Praze 2, Koubkova 1726/8, proti žalované **Rakouské republice**, zastoupené Rakouským kulturním fórem v Praze – kulturním oddělením Velvyslanectví Republiky Rakousko, se sídlem v Praze 1, Jungmannovo nám. č. 18, o ochranu osobnosti, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 32 C 259/2007, o dovolání žalobce proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. listopadu 2008, č.j. 1 Co 248/2008-13, takto:

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. listopadu 2008, č.j. 1 Co 248/2008-13, a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. května 2008, č.j. 32 C 259/2007-9, **se zrušují**, a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 20. listopadu 2008, č.j. 1 Co 248/2008-13, potvrdil podle § 219 občanského soudního řádu (dále jen „o.s.ř.“) usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. května 2008, č.j. 32 C 259/2007-9, kterým bylo řízení v označené věci zastaveno, a kterým bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení. Současně rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobce se po žalované domáhal zaslání omluvy za to, že dne 27. dubna 2005 nebyl vpuštěn na autorské čtení, pořádané v Rakouském kulturním institutu v Praze. Ztotožnil se s postupem soudu prvního stupně, který zkoumal ve smyslu ustanovením § 103 o.s.ř., zda jsou splněny předpoklady, za nichž může rozhodnout ve věci samé. Zde připomněl, že občanský soudní řád neobsahuje úpravu pravomoci soudů České republiky ve vztahu k cizině, takže soud prvního stupně správně vyzval žalovanou podle ustanovení § 47 odst. 3 písm. d) zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů, aby sdělila, zda se dobrovolně podrobí pravomoci českých soudů s doložkou, že nedojde-li ve stanovené lhůtě jednoznačné sdělení, bude se mít za to, že nemá námitek proti tomu, aby řízení bylo zastaveno pro nedostatek podmínek řízení (§ 101 odst. 4 o.s.ř.). Protože žalovaná na tuto výzvu nereagovala, bylo řízení ve smyslu již zmíněných ustanovení zastaveno.

Usnesení odvolacího soudu bylo žalobci doručeno dne 24. prosince 2008 a téhož dne nabylo právní moci.

Proti rozhodnutí Vrchního soudu v Praze podal žalobce dovolání v elektronické podobě dne 9. února 2009 (originál předložen soudu prvního stupně dne 13. února 2009), doplněné podáním ustanovené zástupkyně dne 5. května 2009. Přípustnost dovolání žalobce dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. a odůvodňuje je podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., neboť se domnívá, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Žalobce je přesvědčen, že není třeba postupovat podle § 47 odst. 3 písm. d) zákona č. 97/1963 Sb., neboť pravomoc českých soudů je ve věci dána. Rakouská republika v dané věci nevystupovala jako suverénní nositel moci, nýbrž jako právnická osoba jednající ve vztazích, které jsou charakterizovány právní rovností účastníků (mezi něž patří i právo na ochranu osobnosti), a jako taková nepožívá imunitu ve smyslu imunity funkční. V této souvislosti dovolatel odkazuje na dřívější judikaturu Nejvyššího soudu ČR, konkrétně na rozsudek ze dne 25. června 2008, sp. zn. 21 Cdo 2215/2007, dále na publikaci J. Malenovského: *Mezinárodní právo veřejné, jeho obecná část, a jeho poměr k vnitrostátnímu právu, zvláště k právu českému* (4. opravené a doplněné vydání, Brno, Masarykova univerzita 2004, str. 32), ze kterých lze vyvodit závěr, že *vystupuje-li cizí stát nikoli jako suverénní nositel veřejné moci, nýbrž jako právnická osoba ve věcech vyplývajících z individuálních pracovních vztahů charakterizovaných právní rovností účastníků, odůvodňují pravidla mezinárodního práva závěr, že tato právnická osoba – cizí stát – nepožívá funkční imunity a že je v těchto věcech dána pravomoc českých soudů*. Dále dovolatel upozorňuje, že ve sporech týkajících se cizího státu rozhodují podle ustanovení § 9 odst. 2 písm. g) o.s.ř. jako soudy prvního stupně krajské soudy, domnívá se, že je tedy dána pravomoc Městského soudu v Praze jako soudu věcně příslušného. Z uvedených důvodů proto navrhuje, aby dovolací soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

K dovolání nebylo podáno vyjádření.

Nejvyšší soud ČR jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu – dále jen „o.s.ř.“) přihlédl k čl. II bodu 12. zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, a uvážil, že dovolání žalobce bylo podáno oprávněnou osobou, řádně zastoupenou advokátem podle ustanovení § 241 odst. 1 o.s.ř., stalo se tak ve lhůtě vymezené ustanovením § 240 odst. 1 o.s.ř., je charakterizováno obsahovými i formálními znaky požadovanými ustanovením § 241a odst. 1 o.s.ř. a je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2 písm. a) o.s.ř. Poté usnesení odvolacího soudu přezkoumal v souladu s ustanovením § 242 odst. 1 až 3 o.s.ř. a dospěl k závěru, že toto rozhodnutí není správné (§ 243b odst. 2 o.s.ř.).

Právní úprava institutu dovolání obecně vychází ze zásady vázanosti dovolacího soudu podaným dovoláním. Dovolací soud je tak vázán nejen rozsahem dovolacího návrhu, ale i uplatněným dovolacím důvodem. V případech, je-li dovolání přípustné, je soud povinen přihlédnout i k vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a to i tehdy, když nebyly uplatněny v dovolání.

Jak již bylo zmíněno, soudy obou stupňů vyšly v dané věci, týkající se žaloby na ochranu osobnosti, z úvahy, že v ní nejsou splněny podmínky řízení ve smyslu ustanovení § 103 o.s.ř., protože žalovaná není podle příslušných ustanovení zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním podrobena pravomoci českých soudů.

Podle ustanovení § 47 odst. 1 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (ve znění pozdějších předpisů), pravomoci českých soudů nejsou podrobena cizí státy a osoby, jež podle mezinárodních smluv nebo jiných pravidel mezinárodního práva anebo zvláštních českých právních předpisů požívají v České republice imunity.

Podle ustanovení § 47 odst. 2 zákona č. 97/1963 Sb., ustanovení odstavce 1 platí i ohledně doručování písemností, předvolávání uvedených osob za svědky, výkonu rozhodnutí nebo jiných procesních úkonů.

Podle ustanovení § 47 odst. 3 zákona č. 97/1963 Sb. pravomoc českých soudů je však dána, jestliže:

- a) předmětem řízení je nemovitý majetek států a osob uvedených v odstavci 1, nacházející se v České republice, nebo jejich práva na takových nemovitých věcech patřících jiným osobám, jakož i práva z poměru nájemního k takovým nemovitým věcem, pokud není předmětem řízení placení nájemného,
- b) předmětem řízení je dědictví, v němž osoby uvedené v odstavci 1 vystupují mimo rámec svých úředních funkcí,
- c) předmět řízení se týká výkonu povolání nebo obchodní činnosti, které osoby uvedené v odstavci 1 provádějí mimo rámec svých úředních funkcí,
- d) cizí stát nebo osoby uvedené v odstavci 1 se dobrovolně podrobí jejich pravomoci,
- e) to vyžaduje uskutečňování mezinárodních sankcí, k jejichž dodržování je Česká republika zavázána na základě svého členství v Organizaci spojených národů nebo v Evropské unii.

Podle ustanovení § 47 odst. 4 zákona č. 97/1963 Sb., doručení v případech uvedených v odstavci 3 zprostředkuje ministerstvo zahraničních věcí. Nelze-li takto doručit, ustanoví soud opatrovníka pro přijímání písemností, popřípadě k obhájení práv.

Dovolání správně poukazuje na skutečnost, že se Nejvyšší soud České republiky zabýval obdobným případem jako je případ posuzovaný v usnesení ze dne 25. června 2008, sp.zn. 21 Cdo 2215/2007. Proto v souladu s úvahami obsaženými ve zmíněném zrušovacím rozhodnutí lze konstatovat, že v projednávané věci se nejedná o žádný z případů upravených v ustanovení § 47 odst. 3 zákona č. 97/1963 Sb.; protože se mezinárodní smlouvy ani zvláštní české právní předpisy výslovně nezabývají vymezením obsahu imunity cizího státu v České republice. Je proto nutno ve smyslu § 47 odst. 1 zákona č. 97/1963 Sb. odvíjet odpověď na tuto otázku z pravidel mezinárodního práva, a v tomto rámci přihlídnout i k nauce v oblasti mezinárodního práva (k hierarchii pramenů mezinárodního práva srov. Čl. 38 odst. 1 Statutu Mezinárodního soudního dvora publikovaného vyhláškou č. 30/1947 Sb., o chartě Spojených národů a statutu Mezinárodního soudního dvora, sjednaných dne 26. 6. 1945 na konferenci Spojených národů o mezinárodní organizaci, konané v San Francisku, ve znění pozdějších předpisů).

V usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. června 2008, sp.zn. 21 Cdo 2215/2007, se připomíná, že obsah imunity státu dříve vnímaný jako absolutní, kdy jakákoliv souvislost státu s předmětem sporu vedla ke konstatování imunity a tím k nemožnosti vést s ním řízení před cizím soudem, se s dynamickým rozvojem mezinárodních vztahů v průběhu doby vyvíjel směrem k funkčnímu pojetí tohoto právního poměru. Je tak mimo pochybnost, že stát požívá pro sebe a svůj majetek jurisdikční imunity před soudy jiného státu (par in parem non habet jurisdictionem). Převládající vývojové tendence však vykristalizovaly v závěr (viz Report of the Working Group on Jurisdictional Immunities of States and Their Property, text UN Doc. A/CN.4/L.576, annex at p. 58), že stát se nemůže dovolávat své jurisdikční imunity - vedle případů, kdy se jí výslovně zřekl - ani tehdy, kdy jde o řízení týkající se jeho obchodních transakcí, pracovních smluv, vlastnictví, držby, nebo užívání majetku, v případě náhrady škody způsobené na majetku či osobám, ve věcech průmyslového či duševního vlastnictví, ohledně účasti v obchodních společnostech, apod. - tedy v podstatě v případech, kdy stát nejedná jako vykonavatel veřejné moci (acta iure imperii).

Působí-li státy „jako běžné subjekty občanskoprávních poměrů upravených pravidly mezinárodního práva soukromého“ (Malenovský, J.: Mezinárodní právo veřejné, jeho obecná část, a jeho poměr k vnitrostátnímu právu, zvláště k právu českému, 4. opravené a doplněné vydání, Brno, Masarykova univerzita 2004, str. 32), je vzhledem k této povaze věci přiměřené, že uvedená skutečnost nachází svou reflexi rovněž v rozsahu výsad a imunit státu. Uvedené vztaženo na posuzovanou věc znamená, že vystupuje-li cizí stát nikoli jako suverénní nositel veřejné moci, nýbrž jako právnická osoba ve věcech vyplývajících z individuálních vztahů podřazených úpravě občanského zákoníku, charakterizovaných právní rovností účastníků, odůvodňují pravidla mezinárodního práva závěr, že tato právnická osoba - cizí stát - nepožívá funkční imunity, a že je proto v těchto věcech dána pravomoc českých soudů.

Odvolací soud však při svém rozhodování vyložené okolnosti nebral zcela zřejmě v úvahu. Proto nelze jeho dovoláním napadené usnesení hodnotit jako správné (§ 243b odst. 2 o.s.ř.). Nejvyšší soud ČR jako soud dovolací je proto podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o.s.ř. zrušil. Protože důvody, pro které bylo toto usnesení zrušeno, platí i pro usnesení soudu prvního stupně, dovolací soud zrušil i toto rozhodnutí, a vrátil věc tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o.s.ř.).

K projednání věci nebylo nařízeno jednání (§ 243a odst. 1 o.s.ř.).

Odvolací soud (soud prvního stupně) je vázán právním názorem dovolacího soudu (§ 243d odst. 1 věta první o.s.ř. ve spojení s § 226 odst. 1 téhož zákona). O náhradě nákladů řízení včetně nákladů dovolacího řízení soud rozhodne v novém rozhodnutí o věci (§ 243d odst. 1 věta druhá o.s.ř.).

Proti tomuto usnesení není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 24. března 2011

JUDr. Pavel P a v l í k, v. r.

předseda senátu